

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 22. september 2023
(OR. en)

13168/23

SOC 619
EMPL 441
EDUC 359
ECOFIN 897
DIGIT 187

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Euroopa poolaasta 2023: uute tehnoloogiate mõju tööjõule: õiglase digiülemineku poole – Poliitiline mõttevahetus

---

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud teemat käsitlev eesistujariigi suunisdokument
tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (EPSCO) 9. oktoobri
2023. aasta istungil peetava poliitilise mõttevahetuse jaoks.

EPSCO nõukogu istung (tööhõive ja sotsiaalpoliitika)

Euroopa poolaasta 2023:

uute tehnoloogiate mõju tööjõule: õiglase digiülemineku poole

Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on pikka aega seisnud silmitsi vajadusega tegeleda tulevaste suurte väljakutsetega, mis on ühised kõigile maailma majandustele ja ühiskondadele ning mis on seotud rohepöörde, digiülemineku, demograafiliste muutuste ja rahvastikukaoga osal nende territooriumist.

Seoses digiüleminekul märkis Euroopa Ülemkogu uues strateegilises tegevuskavas 2019–2024,¹ et lähiaastatel kiireneb veelgi üleminek digitehnoloogiale ja sellel on kaugeleulatuvad mõjud ning et meie poliitikat tuleb kujundada viisil, mis kajastab meie ühiskondlikke väärtusi, edendab kaasavust ja jääb meie eluviisile vastavaks.

Seda silmas pidades andis komisjon 2020. aastal oma teatises „Euroopa digituleviku kujundamine“² teada oma soovist keskenduda kolmele peamisele eesmärgile, millega tagada, et digilahendused aitaksid Euroopal viia digipöörde ellu omal viisil, nii et see austaks meie väärtusi: inimeste heaks toimiv tehnoloogia, õiglane ja konkurentsivõimeline majandus ning euroopalik üleminek digiühiskonnale, mis tugevdab meie demokraatlikke väärtusi, austab meie põhiõigusi ning aitab luua kestliku, kliimanetraalse ja ressursitõhusa majanduse.

Digiüleminek ja selle mõju tööhõivele, ettevõtetele ja töötajatele vajalikele oskustele ning töötingimustele ja töösuhetele on tööhõive-, töö- ja sotsiaalkaitsepoliitika ning sotsiaaldialogi jaoks väga suur väljakutse.

Digiüleminek toob kaasa põhjaliku muutuse kaupade tootmise ja teenuste osutamise viisis. Kuigi on ebarealistlik eeldada, et uued tehnoloogiad võivad inimesi täielikult asendada, toob protsesside üha suurem automatiseerimine kaasa uute elukutsete tekkimise, mitmete elukutsete täieliku ümberkujundamise ja paljude aegunud või mittevajalike elukutsete kadumise.

---

¹ Euroopa Ülemkogu järeldused, 20. juuni 2019.

² Teatis „Euroopa digituleviku kujundamine“, 19.2.2020, COM(2020) 67 final.

Tehnoloogiline revolutsioon võib luua uusi tööhõivevõimalusi ja kaotada olemasolevad tööturul osalemisega seotud erinevused. Näiteks luuakse eeldatavasti ainult tehisintellekti (TI) ja robotika abil järgmise viie aasta jooksul maailmas peaaegu 60 miljonit uut töökohta³. Juhul kui rakendatakse digilõhet tõhusalt vähendavaid poliitikameetmeid, võib digiüleminek tuua võrdselt kasu maapiirkondadele ja eraldatud piirkondadele, mis on eriti haavatavad vananeva ühiskonna ja rahvastikukao mõjude suhtes.

Lisaks mõjutab digiüleminek märkimisväärselt Euroopa sotsiaalõiguste samba 1. põhimõttes sätestatud õigust kaasavale ja kvaliteetsele haridusele, koolitusele ja elukestvatele õppele. Digiüleminek on muutnud digioskuste omandamise ja ajakohastamise vajalikumaks kui kunagi varem, et võimaldada kõigil kodanikel ühiskonnas täiel määral osaleda ning ettevõtetel ja töötajatel tööturul toimuvate muutustega edukalt toime tulla.

Otsuses, millega kuulutatakse välja Euroopa oskusteaasta,⁴ tuletatakse meelde, et ELis nõutakse rohkem kui 90 % kutsealade puhul elementaarseid digioskusi, kuid ligikaudu 42 %-l liidu kodanikest, sealhulgas 37 %-l töötajatest need oskused puuduvad.

Kõnealuses otsuses sätestatud eesmärkide saavutamiseks ELi, riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil võetud meetmed peaksid aitama saavutada Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas määratletud ELi 2030. aasta eesmärged. Selleks oleks eelkõige vaja, et vähemalt 60 % kõigist täiskasvanutest osaleks igal aastal koolitustel ning et vähemalt 80 %-l 16–74-aastastest oleks elementaarsed digioskused, mis on digitaliseeritud Euroopas tööturul ja ühiskonnas osalemise eeltingimus.

Lisaks muutub üha olulisemaks tehisintellekti kasutamise mõju töötingimustele ja töötajate õigustele. Kuigi tehisintellektisüsteemide kasutamine võib tuua töötajatele ja ettevõtjatele palju kasu, kaasneb sellega ka probleeme, näiteks kui ettevõtted delegeerivad oma juhtimis- ja organisatsioonilised õigused algoritmidele, andes neile suurema kontrolli.

---

³ Teatis „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglase üleminekute jaoks“, ST 5353/20.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta otsus Euroopa oskusteaasta kohta (ELT L 125, 11.5.2023, lk 1).

Töösuhete ja töötingimuste kesksed aspektid, nagu töötajate värbamine ja valimine, ülesannete jaotamine ja töötulemuste hindamine, karjääri edendamine ja lepingute lõpetamine, usaldatakse üha enam automatiseeritud otsustussüsteemidele.

Nende automatiseeritud süsteemide kasutamine võib tuua kasu töötajatele, näiteks tõsta nende tootlikkust, parandada kaasatust või suurendada tööohutust. Samal ajal võib see kaasa tuua märkimisväärseid uusi riske, nagu algoritmiline kallutatuse, mis võib piirata põhimõtete ja -õiguste järgimist töökohal. Vastupidiselt võrdõiguslikkuse liidu⁵ eesmärkidele võib see põlistada diskrimineerimist puude, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, soo, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel.

Tööhõive- ja tööpoliitika peab pakkuma piisavaid tagatise, et tegelikule olukorrale asjakohaselt, õiglaselt ja tõhusalt reageerida ning tagada, et tehnoloogia areng käib käsikäes asjakohaste töötingimuste ning töö- ja sotsiaalkaitsega. Seda arvesse võttes tuleks TI ja algoritmide kasutamine allutada inimkontrollile ning edendada tuleks digiüleminekut, mis tooks kasu töötajatele, austades samal ajal nende individuaalseid ja kollektiivseid õigusi.

Mõned riigid on näiteks vastu võtnud õigusaktid, milles käsitletakse ettevõtete algoritmilise läbipaistvuse kohustust ja vajadust teavitada töötajate esindajaid selle kasutamisest töökorralduses.

Tehnoloogia kasutamise korral tööl tuleb tagada sotsiaalne õiglus, kaasatus, võrdsus, töötajate õigused ning tervis ja ohutus. Sarnaselt meie väitele, et rohepööre peab olema õiglane, peab ka õiglane digiüleminek olema üks meie avaliku poliitika eesmärk kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba ning Euroopa deklaratsiooniga digiõiguste ja -põhimõtete kohta⁶. See tähendab, et tagada tuleks võimalused majandustegevuse arendamiseks ning tööhõive ja töötingimuste kvaliteedi parandamiseks ning vältida tuleks negatiivset majanduslikku ja sotsiaalset mõju töötajate õigustele.

---

⁵ Ülevaate saamiseks ELi diskrimineerimisvastastest õigusaktidest ja algatustest vt: [The Union of Equality \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-areas/pages/full-text-statement-2020-07-14-01_en.pdf)

⁶ [Euroopa deklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta | Euroopa digituleviku kujundamine \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-areas/pages/full-text-statement-2020-07-14-01_en.pdf)

Euroopa poolaasta raames on korrapäraselt esile tõstetud vajadust digiüleminekut toetavate reformide ja investeeringute järele. 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsis märgitakse, et sellised meetmed on olulised, et tugevdada ELi majanduslikku baasi ning edendada ettevõtete loomist ja ettevõtlust, kusjuures õigluse ja konkurentsivõime tugevdamisega seoses käsitletakse erilise tähelepanu vajava väljakutsena digioskuste nappuse vähendamist.

Sellise õiglase digiülemineku elluviimisel on oluline roll sotsiaalpartneritel. Kolmepoolne ja kahepoolne sotsiaaldialoog ning kollektiivlääbirääkimised kõigil tasanditel on peamised vahendid tööandjate ja töötajate vajadustele täielikult kohandatud poliitika analüüsimiseks, määratlemiseks ja rakendamiseks.

Ministritel palutakse sellega seoses vahetada arvamusi järgmistes küsimustes:

- Milliseid uusi algatusi võiks ELi tasandil käivitada, et jälgida ja käsitleda uute tehnoloogiate mõju tööhõivele, oskustele, töötajate õigustele, töötingimustele, töösuhetele ja sotsiaalsetele õigustele?
- Kuidas me saaksime muuta digiülemineku õiglaseks? Kuidas saab Euroopa poolaasta aidata liikmesriikidel võtta asjakohaseid meetmeid? Milline on kolmepoolse ja kahepoolse sotsiaaldialoogi roll?